

Tuệ kiếm của Văn Thù Sư Lợi Bồ tát

ISSN: 2734-9195 14:35 22/08/2026

Ngài là Văn Thù Sư Lợi Bồ tát (Mañjuśrī). Trí tuệ của Văn Thù Sư Lợi đại diện cho "Căn bản trí" (Tathatā-jñāna). Đây là thứ trí tuệ trực nhận thực tại như chính nó đang là.

Trong dòng chảy triết học **Phật giáo Đại thừa**, có một vị Bồ tát đại diện cho Trí tuệ tối thượng và trên tay cầm thanh kiếm chặt đứt mọi mê lầm. Ngài là Văn Thù Sư Lợi Bồ tát (Mañjuśrī). Trí tuệ của Văn Thù Sư Lợi đại diện cho "Căn bản trí" (Tathatā-jñāna). Đây là thứ trí tuệ trực nhận thực tại như chính nó đang là.

Một trong những nét độc đáo nhất về hình tượng Ngài là việc khắc họa một vị Bồ Tát từ bi nhưng lại cầm trên tay Tuệ kiếm. Thanh kiếm của Bồ tát Văn Thù quay ngược vào trong để chặt đứt ngã chấp (Ātma-grāha), pháp chấp (Dharma-grāha) và hàng ngàn tầng lớp ảo tưởng do tâm thức biến hiện.

Thanh kiếm của Bồ tát Văn Thù mang hai công năng chuyển hóa cốt lõi: Đoạn (chặt đứt) và Chiếu (soi sáng). Tuệ kiếm dứt khoát chém đứt ảo tưởng về một cái "tôi" bất biến. Ngọn lửa tuệ giác thiêu rụi mọi rác rưởi của vọng tưởng, đồng thời soi tỏ thực tướng của vạn pháp là Không. Tuệ kiếm vung lên đến đâu, bóng tối vô minh tan biến đến đó.

Song hành cùng **Tuệ kiếm** rực lửa là hình ảnh Bồ tát ngự trên lưng Sư tử xanh. Trong văn hóa và kinh điển Phật giáo, sư tử được tôn vinh là chúa tể muôn thú, đại diện cho uy lực tuyệt đối và trạng thái Vô úy. Tiếng gầm của sư tử trong kinh điển thường được ẩn dụ cho lời thuyết pháp chân thật của chư Phật và chư Đại Bồ tát. Đây là thứ âm thanh làm chấn động tâm thức chúng sinh, đập tan ma quân và tà thuyết.

Ảnh sưu tầm

Hình tượng Văn Thù Sư Lợi cưỡi Sư tử xanh chứa đựng hai tầng nghĩa triết học quan trọng. Sư tử đại diện cho sức mạnh bản năng hoang dã, sự ngạo mạn và kiêu hãnh của tâm thức chưa qua gọt giũa. Việc Bồ tát Văn Thù ngự trên lưng sư tử một cách thông dong, tự tại chứng minh rằng trí tuệ Bát-nhã đã hoàn toàn nhiếp phục, làm chủ và chuyển hóa những năng lượng thô sân đó thành ngọn nguồn của sức mạnh giải thoát.

Nếu như tay phải vung Tuệ kiếm đại diện cho khía cạnh dũng mãnh, dứt khoát của thực chứng, thì tay trái của Bồ tát Văn Thù kiết ấn ôm giữ hoặc đỡ lấy cuốn kinh Bát-nhã, thường đặt trên một đóa hoa sen nở rộ. Đây là sự xác lập trạng thái cân bằng hoàn hảo giữa Tri thức Chính pháp và Hành động giải thoát.

Trong **Kinh Hoa Nghiêm**, phẩm Nhập Pháp Giới được xem là bản trường ca vĩ đại về hành trình thức tỉnh và thâm nhập vào thế giới Trùng trùng Duyên khởi. Văn Thù Sư Lợi là vị thầy đầu tiên ban cho Thiện Tài Đồng Tử cái nhìn trí tuệ sơ khởi tức "*Căn bản trí*". Ngài trao cho chú bé Thiện Tài hạt giống Bát-nhã, rồi hướng chú dẫn thân vào đời sống thực tại để tầm học.

Nếu Kinh Hoa Nghiêm khắc họa Văn Thù Sư Lợi như một người thầy dẫn đường khai sáng, thì Kinh Duy-ma-cật Sở Thuyết lại đặt Ngài vào một vị thế đối thoại ngang tầm với vị đại cư sĩ kiệt xuất Duy-ma-cật.

Bối cảnh của tác phẩm mở ra với sự kiện cư sĩ Duy-ma-cật xưng bệnh. Đức Phật lần lượt yêu cầu các vị Đại Thánh văn (như Xá-lợi-phất, Mục-kiền-liên) và các vị Đại Bồ tát (như Di-lặc, Quán Thế Âm) đến thăm bệnh, nhưng tất cả đều từ chối vì từng bị cư sĩ Duy-ma-cật bề gãy những quan niệm chấp thủ về giáo lý.

Trong hoàn cảnh đó, **Bồ tát Văn Thù Sư Lợi** là người duy nhất nhận lời đại diện chư Phật dẫn đầu đoàn hội chúng đến thăm bệnh. Qua hai bộ kinh này, Văn Thù Sư Lợi chính là nơi kết nối giữa Lý thuyết Bát-nhã và Thực hành Bồ tát đạo.

Nhát chém của Tuệ kiếm Bát-nhã mang lại cho hành giả dũng khí để đối diện với chính mình. Lần đầu tiên trên hành trình tầm đạo, người tu tập không còn run rẩy trốn chạy trước sự vận hành tàn nhẫn của quy luật Vô thường.

Hình tượng Bồ tát Văn Thù Sư Lợi cùng thanh Tuệ kiếm rực lửa ngự trên lưng Sư tử xanh đã vượt xa khuôn khổ của biểu tượng mỹ thuật tôn giáo. Đó là sự cô đọng tài hoa của hệ thống triết học Bát-nhã Đại thừa, kết hợp hoàn hảo giữa dũng khí dứt bỏ, ánh sáng soi đường và tinh thần nhập thế dẫn thân.

Tác giả: **Mai Thị Như Ý**

Tài liệu tham khảo:

1. Thích Trí Tịnh (dịch) (2021), Kinh Đại Phương Quảng Phật Hoa Nghiêm (Trọn bộ 4 tập), NXB Tôn Giáo, Hà Nội.
2. Thích Trí Quảng (2012), Lược giải Kinh Duy Ma Cật, NXB Hồng Đức, TP. Hồ Chí Minh.
3. Lamotte, Étienne (1960), "Mañjuśrī", T'oung Pao, Vol. 48, Issues 1-3, pp. 1-96.